

VILNIAUS UNIVERSITETAS
GAMTOS MOKSLŲ FAKULTETAS
EKOLOGIJOS IR APLINKOTYROS CENTRAS

NATALIJA KOŠKAROVA

**PAUKŠČIŲ BENDRIJŲ RŪŠINĖ SUDĖTIS MIŠKO IR
URBANIZUOTOJE TERITORIJOSE JUODŠILIŲ GIRININKIJOS
PAVYZDŽIU**

Magistro darbas

Mokslinis vadovas
Doc.dr. S. Sinkevičius

VILNIUS – 2010

ĮVADAS

Miškas yra savarankiška ekosistema, sugebanti nuolat atsinaujinti ir išlaikyti sąlyginį stabilumą. Ši ekosistema laikoma svarbiausia sausumos paukščių gyvenamąja teritorija.

Jeigu miško teritorijos dalis yra iškertama, tuomet esamų buveinių stabilumas yra pažeidžiamas ir dėl to esamos erdvės ir jos apylinkių ekologinės funkcijos kinta. Kitaip sakant natūraliame miške dėl vidinės fragmentacijos atsiranda „dėmių“ efektas. Tam tikroms natūralaus miško paukščių rūšims ankščiau tinkama buveinė sunaikinama ir jie iš jos pasitraukia. Taip natūralaus miško viduje atsiranda nauja nenaudojama niša. Per kai kurią laiką ši teritorija intensyviai eksploatuojama žmogaus naudmenoms, apgyvendinama, urbanizuojama ir pritaikoma rekreacijai. Vėliau urbanizuota vietovė natūraliai stabilizuojasi ir pritraukia įvairias paukščių rūšis. Jie išplinta naujai susiformavusioje urbanizuotoje erdvėje kitaip dar vadinamame antropogenizuotame kraštovaizdyje. Dėl naujai atsiradusių paukščių rūšių teritorijos apylinkėse pradeda keistis paukščių rūšinė sudėtis. Tam tikros miško paukščių bendrijų rūšys migruoja iš natūralios buveinės į urbanizuotą erdvę ir pasiskirsto priklausomai nuo ekologinių, mitybos ir specifinių buveinių ypatumų. Jų rūšinė sudėtis, pasiskirstymas, bendra populiacijų būklė labai priklauso nuo miškų ūkinės veiklos ir buveinių miškuose ypatumų. Todėl yra labai svarbu vykdyti paukščių apskaitas ir monitoringą tam, kad atsekti jų paplitimo priklausomybę nuo ūkinės veiklos, rekreacijos ir kitų skirtingų antropogeninių faktorių.

Šio darbo **tema aktuali** tuo, kad pastaruoju metu dėl sparčiai besivystančio žemės ūkio, rekreacijos ir kitos antropogeninės veiklos vis dažniau yra sunaikinami natūralaus miško plotai o dėl to sumažėja bioįvairovei tinkamų buveinių ir pradeda keistis paukščių rūšinė sudėtis. Dėl miškų masyvų kirtimų vyksta buveinių fragmentacija, izoliacija ir bioįvairovės kaita. Šie veiksniai miško paukščiams lemia tinkamų buveinių sumažėjimą. Dėl pasikeitusių buveinių kinta bioįvairovės rūšinė sudėtis ir gausumas, nyksta siaurai specializuotos ir retos rūšys, mažesnis tinkamų buveinių skaičius priverčia paukščius ir gyvūnus trauktis į kitas miško buveines. Todėl miške susiformavusios natūralios sąlygos yra svarbus faktorius lemiantis paukščių rūšių pasiskirstymą, gausumą, prisitaikymą ir kt.

Šiame darbe apžvelgiama Dusinėnų miško dalies ir sodo bendrijos „Naujieji Kalveliai“ ornitofauna. Paukščių bendrijos aptiktos natūraliame miške ir urbanizuotoje teritorijoje lyginamos tarpusavyje. Darbas apima vasario, kovo, balandžio ir gegužės mėnesių paukščių stebėjimus, jų fiksavimą, lentelių sudarymą ir paukščių bendrijų paplitimo miško ir urbanizuotoje teritorijose nustatymą, bei gautų duomenų palyginimą.